

แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ระหว่าง องค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับเทศบาลตำบลในเขตภาคเหนือตอนบน

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF ROLE AND FUNCTION COLLABORATION BETWEEN THE VILLAGE HEADMAN AND SUB-DISTRICT MUNICIPALITY ORGANIZATIONS IN THE UPPER-NORTHERN REGION

ธนันท์ ทองเลิศจี¹ และ บุญสม วราเอกศิริ²

Tananan Tongleart¹ and Boonsom Waraegsiri²

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ 169 หมู่ 3 ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230¹

North Chiang Mai University 169 Nongkaew Sub-district, Hangdong District,

Chiang Mai Province 50230¹

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290²

School of Administrative Studies, Maejo University 63 Moo 4 Nonghan Sub-district,

Sansai District, Chiang Mai, Thailand 50290²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 304 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratifies Sampling) ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มในการเลือก ผลการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบลในเขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก ในส่วนของความร่วมมือโดยภาพรวมมีความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกัน พบว่า เกิดจากการขาดความร่วมมือกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล รวมถึง

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาบริหารพัฒนา คณะสังคมศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยบริหารศาสตร์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นไม่ประสบผลสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ค่าตอบแทน การติดต่อประสานงาน ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทุกจังหวัด ยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกันทั้งในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา ด้านงานทะเบียน และด้านการพัฒนาตำบล และส่งเสริมอาชีพของราษฎร

สำหรับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ควรให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านต่าง ๆ ร่วมกัน ประชุมปรึกษาหารือถึงแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของทั้งสององค์กร รวมทั้งจัดสรรงบประมาณให้ตรงกับความต้องการของหมู่บ้าน และชุมชน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาความร่วมมือ

ABSTRACT

The purpose of this study aimed to explore guidelines for the development of sub-district headmen's and village headmen's responsibilities in academic collaborations with municipalities. 304 respondents were selected by using the multi-stage sampling technique, the stratified sampling technique, and the cluster random sampling technique.

The findings of the study revealed that the sub-district headmen's and village headmen's roles in their responsibilities in academic collaborations with municipalities in upper northern Thailand were mostly found, meanwhile their collaboration was found at a moderate level. In terms of their collaborative problems, no academic collaborations with municipalities and involved organizations were mostly found, causing their unsuccessful working operations as required.

In terms of factors influencing their collaboration with municipalities, it was stated that their family income, length of position, allowances, inter-organizational coordination, personal conflicts, and social acceptance were mostly found; otherwise, their local government and public orders, criminal laws and regulations, organizational registration management, as well as the sub-district's organizational development, and promotion for villagers' career were mostly found.

KEYWORD : Guideline for Collaborative Development

บทนำ

ระบบการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ได้เริ่มต้นมาจากรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งทรงพระราชดำริให้มีการฟื้นฟูการปกครองระดับหมู่บ้าน ที่มีมาแต่เดิมขึ้นใหม่ เพราะทรงเล็งเห็นว่าการปกครองในระดับนี้จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด โดยได้ทรงให้มีการศึกษาทดลองจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้านขึ้นที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 2435 หลังจากนั้นมาจึงทำให้ระบบการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มมีบทบาทต่อสังคม ภายหลังจากได้รับการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย ในปี พ.ศ. 2475 โดยมีพระราชบัญญัติเทศบาลเกิดขึ้นเป็นฉบับแรกในปี พ.ศ. 2476 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง “สภาจังหวัด” ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่กรรมการจังหวัด ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบองค์การปกครองส่วนจังหวัดในปี พ.ศ. 2498 ซึ่งองค์การปกครองส่วนจังหวัดในขณะนั้น มีหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ชนบทนอกเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล เมื่อได้มีการยกฐานะของสภาตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ 150,000 บาทขึ้นไปเป็นองค์การปกครองส่วนตำบลในปี พ.ศ. 2537 ทำให้เกิดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กจำนวนมาก กระจายไปตามตำบลต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งการเกิดขององค์การปกครอง

ส่วนตำบลนี้ได้ส่งผลให้พื้นที่ในส่วนรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลดลงเรื่อย ๆ จึงได้มีการปรับปรุงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2540 ให้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับบนที่มีพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดทับซ้อนกับพื้นที่ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (กรมการปกครอง, 2550, น.31)

ปัญหาที่เกิดขึ้นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับเทศบาลตำบล ในปัจจุบันส่วนมากเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของกันและกัน อีกทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับการที่เทศบาลตำบลต่าง ๆ ไม่เปิดโอกาสให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น ขาดการวางแผนในการทำงานร่วมกัน มีอคติปราศจากความจริงใจในการทำงาน และการถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง รวมทั้งปัญหาด้านการขาดการติดต่อประสานงานที่ดี จึงทำให้ไม่เข้าใจระบบในการทำงานต่าง ๆ เป็นต้น (ไทยตำบลต่อทคอม, 2553) ดังนั้น ความร่วมมือกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับเทศบาลตำบล จะส่งผลถึงความเจริญ การพัฒนาระบบชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของราษฎรในชุมชน ซึ่งถ้ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีแนวทางการวางแผนงานร่วมมือกันกับเทศบาลตำบล มีการทำงานร่วมกันในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ก็ย่อมเกิดผลดีกับชุมชนนั้น ๆ แต่ถ้าหาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาลตำบล ปฏิบัติงานไปในแนวทางที่แตกต่างกันก็ย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ตนรับผิดชอบด้วยเช่นกัน ฉะนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการทราบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล มีปัญหา และอุปสรรคในการทำงานร่วมกัน

อย่างไร และจะมีแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ระหว่างองค์กรกำนันผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข รวมถึงหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกำนันผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ให้เกิดความสอดคล้องกันในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับราษฎรในชุมชนต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลตำบล การปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท/หน้าที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป อีกทั้งยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ชูชีพ พงษ์ไชย (2541) ; นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2546) และ ประพันธ์ วงศ์ชมพู (2551) ที่ได้ศึกษาว่า บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องถิ่น พบว่าโครงสร้างของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคของประเทศไทยมีความทับซ้อนกันอยู่ ระหว่างโครงสร้างส่วนบนซึ่งเป็นการบริหารราชการส่วนภูมิภาคที่มีความสมบูรณ์และทันสมัย กับโครงสร้างการปกครองส่วนล่างที่เป็น “การปกครองท้องถิ่น” อันเป็นการปกครองอาณาบริเวณตามแบบประเพณี การจัดตั้งเขตตำบลและหมู่บ้านดำเนินการโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยและโดยประกาศของทางจังหวัด โครงสร้างการบริหารงานส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย ในปัจจุบันนี้ได้รับผลกระทบ

จากการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายตัวของการปกครองท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นการปกครองในแบบประชาธิปไตย มิใช่เป็นระบบกึ่งประชาธิปไตยดังแต่ก่อน การขยายตัวของชุมชนเมือง และความเจริญต่าง ๆ ส่งผลให้การติดต่อระหว่างรัฐกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นมาแต่เดิม รวมทั้งภาครัฐเองก็มีการปฏิรูประบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส โดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น สำหรับรูปแบบความสัมพันธ์พัฒนาการ และความคาดหวังในการทำงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จากการศึกษางานวิจัยของ อาทิตยา เกิดแพร่ และ มนตรี กรรพุมมาลย์ (2553) ; สันติ ดาวเวียงกัน (2553) และ สุริยา สุภาเดช (2555) พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนราษฎรในท้องถิ่นให้เกิดจิตสำนึก รวมถึงการสร้าง ความสามัคคี และความเข้าใจอันดีกับราษฎร เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการพัฒนาท้องถิ่นที่ ส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน การเป็นผู้นำราษฎรในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น และกระตุ้นให้ราษฎรตื่นตัว รวมกลุ่มพัฒนาตนเอง ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านและราษฎรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นอย่างดี ในส่วนของแนวทางการจัดความรู้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นที่ทับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน พชรภัทร พึ่งรำพรรณ (2556) จากการศึกษาบทบาท

ลักษณะและรูปแบบความร่วมมือระหว่าง
ท้องถิ่นกับท้องถิ่นและปัจจัยเงื่อนไขในการ
ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่น
ในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า
บทบาทความร่วมมือมี 5 ประการ คือ บทบาท
ผู้นำ บทบาทผู้สนับสนุน บทบาทผู้เข้าร่วม
บทบาทผู้ปฏิบัติ และบทบาทผู้รับผล โดยมี
ลักษณะความร่วมมือ คือ ความร่วมมือ
แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีรูปแบบ
ความร่วมมือ 3 ประการ ได้แก่ แบบหุ้นส่วน
แบบกลุ่มรวมพลัง และแบบเครือข่าย สำหรับ
ปัจจัยเงื่อนไขในการส่งเสริมความร่วมมือ
ได้แก่ ปัจจัยเงื่อนไขภายใน คือ การตระหนัก
ต่อบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน
การมีจิตสำนึกเรื่องความร่วมมือ การมีภาวะ
ผู้นำ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์เครือข่าย
กลไกทางการเมือง และการบริหารจัดการ
ด้วยหลักธรรมาภิบาล ส่วนปัจจัยเงื่อนไข
ภายนอก คือ บริบทชุมชน กฎหมายและระเบียบ
การสนับสนุนจากส่วนกลาง การประสาน
นโยบายของรัฐ กลไกงบประมาณ และ
การเสริมพลังของคนในชุมชน การจัดการ
ความรู้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการส่งเสริม
ความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่นเพื่อ
พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน มี 6 ประการ
ได้แก่ แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ แลกเปลี่ยน
เรียนรู้ จัดเก็บความรู้ นำความรู้ไปใช้ การรับรู้
และแนวทางการจัดการความรู้ของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง
ท้องถิ่นกับท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเข้มแข็ง
ของชุมชน มี 6 ขั้นตอน คือ การสร้างการรับรู้
การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแบ่งปัน
และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเก็บความรู้ และ
การนำความรู้ไปใช้

ปัญหาการวิจัย

1. บทบาทหน้าที่ และความร่วมมือ
ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขต
ภาคเหนือตอนบน มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อ
ความร่วมมือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาล
ตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน
ร่วมกันของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล
ในเขตภาคเหนือตอนบนมีลักษณะอย่างไร
4. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับเทศบาล
ตำบลมีแนวทางการพัฒนาความร่วมมือใน
บทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน
หรือไม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่และ
ความร่วมมือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนายก
เทศมนตรี เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความ
ร่วมมือในบทบาทหน้าที่ระหว่างองค์กรกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือ
ตอนบน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความร่วมมือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนายก
เทศมนตรีในแนวทางการพัฒนาความร่วมมือ
ในบทบาทหน้าที่ระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่
บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคใน
การทำงานร่วมกันของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับ
เทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน

4. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ผู้นำชุมชน หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความรับผิดชอบอยู่ในเขตเทศบาลตำบล

กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง บุคคลได้รับเลือกตั้งที่มีพื้นที่ความรับผิดชอบอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน

ภาคเหนือตอนบน หมายถึง 8 จังหวัด ภาคเหนือตอนบน ซึ่งได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา

บทบาทและหน้าที่ หมายถึง การปฏิบัติงานขององค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบล ในแต่ละแห่งของเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

ความร่วมมือ หมายถึง ความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ประกอบด้วย ความร่วมมือ 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ประกอบด้วย การดูแลปกครองราษฎร การป้องกันภัยต่าง ๆ การปฏิบัติตามแบบแผนราชการ และการรักษาความสงบ

2. ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ประกอบด้วย การป้องกัน การจับกุม การดำเนินคดี และการให้คำปรึกษา

3. ด้านงานทะเบียน ประกอบด้วย การเป็นนายทะเบียน การรับแจ้งความ การจดทะเบียนด้านการเกษตร และการให้คำปรึกษา

4. ด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร ประกอบด้วย การพัฒนาตำบล การส่งเสริมอาชีพ การกีฬา และการรักษาสาธารณสุขประโยชน์ของแผ่นดิน

เทศบาลตำบล หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล จัดตั้งมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เขตเทศบาลตำบล แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเอง

วิธีการวิจัย

1. วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ที่นำเอาการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มาประกอบกับการวิจัยและพัฒนา โดยศึกษาจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ระบบสารสนเทศ และเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและนายกเทศมนตรี จำนวน 304 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มในการเลือก

2. พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบของเขตเทศบาลตำบล เขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา รวมทั้งสิ้น 8 จังหวัด จำนวน 3,480 หมู่บ้าน 338 ตำบล 87 อำเภอ

3. กรอบการศึกษา

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ความร่วมมือ บทบาทหน้าที่ ภาวะผู้นำ และวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นแนวทางในการออกแบบงานวิจัย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2) ออกแบบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ตามแนวทางจากที่ศึกษางานวิจัยและจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องของบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน โดยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ครบถ้วน

3) นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์

4) นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ฉบับที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลทางสถิติ มีค่าทางสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่า Regression

ทั้งนี้มีการแปลผลของค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้

1.00-1.80 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานและความร่วมมือน้อยที่สุด

1.81-2.60 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานและความร่วมมือน้อย

2.61-3.40 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานและความร่วมมือปานกลาง

3.41-4.20 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานและความร่วมมือมาก

4.21-5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานและความร่วมมือมากที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษารอบทบาทหน้าที่และความร่วมมือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนายกเทศมนตรี พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และความร่วมมือในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล พบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง ค่าตอบแทน การติดต่อประสานงาน ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทัศนคติ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

ของราษฎร ได้แก่ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ค่าตอบแทน การติดต่อประสานงาน ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทัศนคติ ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ค่าตอบแทน การติดต่อประสานงาน ความขัดแย้งส่วนบุคคล และทัศนคติ ด้านงานทะเบียน ได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทัศนคติ และด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริมอาชีพของราษฎร ได้แก่ รายได้ของครอบครัว ค่าตอบแทน ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทัศนคติ

ปัญหา และอุปสรรคในการทำงานร่วมกันของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความร่วมมือกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาลตำบล รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้การปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นไม่ประสบผลสำเร็จตามแผนที่ทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาลตำบลได้กำหนดไว้

สำหรับการพัฒนาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงตำแหน่ง และการปฏิบัติงานเรื่องสำคัญคือเรื่องของค่าตอบแทน ส่วนบทบาทหน้าที่ และความร่วมมือในแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบนนั้น

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาลตำบล ควรมีการร่วมมือจัดประชุมปรึกษาหารือ การปฏิบัติงานร่วมกัน การออกรับฟังความคิดเห็นและเรื่องราวร้องทุกข์ การจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ มาแนะนำความรู้เพิ่มเติมให้กับทั้งตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ที่ตรงกัน ก็จะส่งผลให้ การปฏิบัติงานระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาลตำบลมีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น อีกทั้งชุมชนก็จะได้มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับต่อไป

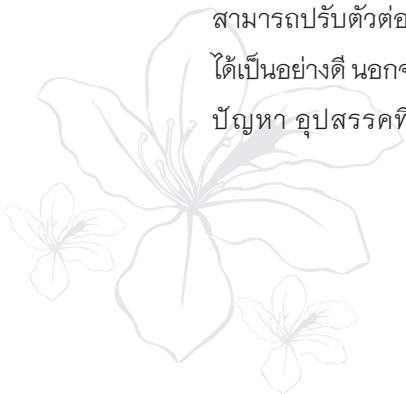
อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนายกเทศมนตรี ในแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล พบว่า ความร่วมมือโดยภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง ค่าตอบแทน การติดต่อประสานงาน ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทัศนคติ ส่วนด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ได้แก่ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ค่าตอบแทน การติดต่อประสานงาน ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทัศนคติ ส่วนด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา ปัจจัยที่ส่งผลได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการดำรง

ตำแหน่ง ค่าตอบแทน การติดต่อประสานงาน ความขัดแย้งส่วนบุคคล และทัศนคติ สำหรับ ด้านงานทะเบียนมีปัจจัยที่ส่งผลได้แก่ รายได้ ของครอบครัว ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ความขัดแย้งส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และ ทัศนคติ ส่วนด้านการพัฒนาตำบลและส่งเสริม อาชีพของราษฎรมีปัจจัยที่ส่งผลได้แก่ รายได้ ของครอบครัว ค่าตอบแทน ความขัดแย้ง ส่วนบุคคล การยอมรับนับถือ และทัศนคติ ซึ่ง ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความร่วมมือ ได้แก่ เรื่องการแทรกแซงทางการเมือง ผลกระทบ ต่อคะแนนเสียง ระเบียบข้อบังคับ และการ ประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา เกิดแพร่และมนตรี กรรพุมมาลย์ (2553) ; สันติ ดาวเวียงกัน (2553) และ สุริยา สุภาเดช (2555) พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนราษฎร ในท้องถิ่นให้เกิดจิตสำนึกรวมถึงการสร้าง ความสามัคคีและความเข้าใจอันดีกับราษฎร เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการพัฒนา ท้องที่ส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วม ในการทำงาน การเป็นผู้นำราษฎรในพื้นที่ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น และกระตุ้นให้ราษฎรตื่นตัวรวมกลุ่มพัฒนา ตนเอง ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและราษฎร สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ การทำงาน

ร่วมกันโดยปราศจากความจริงใจหรือมีอคติ ต่อกัน การขาดเวทีที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วม ให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการขาดความเข้าใจและ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในส่วนของแนวทางการพัฒนาและปรับปรุง ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับ เทศบาลตำบล และการที่ผู้นำองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นปรับปรุงบุคลิกลักษณะส่วนตัว ต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เป็นไปในทางส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้เกิดการยอมรับ จากทั้งสองฝ่าย ส่งผลให้มีความร่วมมือในการ ทำงานร่วมกันดีขึ้น

ยังสอดคล้องกับ ความหมายของ ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงาน ของ วุทธิศักดิ์ โภชนกุล (2554 อ้างถึงใน อุมภาพร บุญเพชร, 2555, 23) ได้ให้ความหมายของ คำว่า ความร่วมมือไว้ดังนี้ ความร่วมมือ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงาน และในการ บริหารงาน ความเต็มใจของแต่ละคนในการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้พฤติกรรมของ บุคคลที่ทำงานร่วมกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายหรือจุดหมายเดียวกัน ขององค์กรหรือหน่วยงาน และส่งผลให้สมาชิก ของทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ แต่ในการทำงาน โดยทั่วไปนั้นจะพบความแตกต่างกันของสมาชิก ในการให้ความร่วมมือ บางคนให้ความร่วมมือ มาก บางคนให้ความร่วมมือน้อย ทำให้ส่งผล ต่อการปฏิบัติงาน

บทสรุป

การพัฒนาแนวทางการร่วมมือในบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงตำแหน่งและการปฏิบัติงานเรื่องที่สำคัญคือ เรื่องของค่าตอบแทน ส่วนบทบาทหน้าที่และความร่วมมือระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับเทศบาลตำบล ในเขตภาคเหนือตอนบนนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและเทศบาลตำบล ควรมีการร่วมมือจัดประชุมปรึกษาหารือ การปฏิบัติงานร่วมกัน การออกรับฟังความคิดเห็นและเรื่องราวร้องทุกข์ การจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ มา

แนะนำความรู้เพิ่มเติมให้กับทั้งตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ที่ตรงกัน ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานระหว่างองค์กรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาลตำบลมีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้น อีกทั้งชุมชนก็จะได้มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ

ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาการพัฒนาความร่วมมือในบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างองค์กรในระดับอื่น ๆ และศึกษารูปแบบการจัดการในส่วนอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบล หรือในเขตชุมชนเพื่อที่จะได้รับทราบถึงปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. กรมการปกครอง. (2550). *คู่มือปฏิบัติงานสำหรับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ปี 2550*. กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง.
- ชูชีพ พงษ์ไชย. (2541). *บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 กับตาม พ.ร.บ. สถาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตรัฐศาสตรการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2546). *บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ไทยตำบลคอทคอม. (2553). สืบค้นจาก www.thaitambon.com
- ประพันธ์ วงศ์ชมพู. (2551). *บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีเฉพาะอำเภอเมืองเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- พชรภัทร พึ่งราพรณ. (2556). *แนวทางการจัดความรู้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างท้องที่กับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

สันติ ดาวเวียงกัน. (2553). รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

สุริยา สุภาเดช. (2555). พัฒนาการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะสถาบันทางการเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 – 2553. (การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

อาทิตยา เกิดแพร่ และ มนต์รี กรรพุมมาลย์. (2553). ความคาดหวังของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : กรณีศึกษา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.

อุมาพร บุญเพชร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา)

